

Przymusowe leczenie odwykowe

W jakich przypadkach można zastosować leczenie przymusowe?

Leczeniu przymusowemu może być poddana osoba posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych, która nadużywa alkoholu (jest od niego uzależniona) i sama nie wyraża chęci poddania się leczeniu. Osoba taka musi ponadto, w związku z nadużywaniem alkoholu, doprowadzać do rozkładu życia rodzinnego, uchylać się od pracy, powodować demoralizację nieletnich, czy systematycznie zakłócać spokój lub porządek publiczny. Wystarczy, że zaistnieje jedna z powyższych sytuacji.

Wówczas, gdy członek rodziny nadużywa wprawdzie alkoholu, ale swoim zachowaniem nie powoduje żadnego z podanych powyżej skutków, nie będzie możliwości skierowania go na przymusowe leczenie odwykowe.

W jaki sposób udowodnić, że alkoholik swoim zachowaniem doprowadza do zaistnienia powyższych sytuacji? Istotne będą tu dowody w postaci notatek z interwencji Policji (jeśli zakłóca spokój, wszczyna awantury), zeznania świadków, w tym rodziny, zaświadczenia np. od psychologa lub pedagoga szkolnego dzieci znajdujących się w rodzinie, informacje od dzielnicowego, rachunki z izby wytrzeźwień. Jeśli alkoholik dopuszcza się przemocy w stosunku do bliskich i zostało wszczęte postępowanie karne, to także może stanowić dowód.

Oczywiście wiele zależy od konkretnego przypadku, gdyż nieraz zarówno alkoholizm jak i związane z nim naganne zachowania będą ewidentne i wiadome wielu osobom postronnym, a zdarzy się i tak, że dramat rozgrywać się będzie w czterech ścianach.

Jak można wszcząć procedurę leczenia odwykowego?

Osoba, która nadużywa alkoholu może być skierowana na badanie przez biegłego w celu ustalenia, czy jest uzależniona od alkoholu oraz celem przepisania rodzaju i sposobu leczenia odwykowego. Leczenie takie może mieć charakter ambulatoryjny (a więc pacjent otrzymuje leki i zgłasza się do kontroli lekarskiej w określonym czasie) dodatkowo może zostać skierowany np. na grupę terapeutyczną, czy wreszcie skierowany do zamkniętego zakładu.

Wniosek o zbadanie przez biegłego wystawia gminna komisja ds. Rozwiązywania problemów alkoholowych, właściwa ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu osoby, która ma zostać zbadana. Komisja występuje z wnioskiem na wniosek osoby uzależnionej lub z własnej inicjatywy. O ile alkoholik nie zechce sam zgłosić się do komisji, wówczas członkowie rodziny mogą zasygnalizować komisji konieczność przeprowadzenia badania. Jeśli komisja uzna, że są wystarczające przesłanki do skierowania na badanie przez biegłego, wówczas skieruje taki wniosek.

O ile biegły może wypowiedzieć się o konieczności leczenia niestacjonarnego, tak tylko sąd może nakazać leczenie w zamkniętym zakładzie odwykowym.

Gminna komisja alkoholowa może następnie wystąpić do sądu z wnioskiem o leczenie odwykowe w zamkniętym zakładzie leczenia odwykowego. Wniosek do sądu może skierować także prokurator. Rodzina osoby uzależnionej nie może samodzielnie skierować wniosku do sądu, jednak może w tej kwestii kontaktować się z prokuratorem lub gminną komisją alkoholową, jako podmiotami uprawnionymi do złożenia wniosku do sądu.

Jaka wygląda procedura sądowa w sprawie o przymusowe leczenie odwykowe?

Sądem właściwym do rozpoznania sprawy jest sąd rejonowy, według miejsca zamieszkania lub pobytu osoby, której sprawa ma dotyczyć. Sprawa toczy się w postępowaniu

nieprocesowym. Do wniosku o przymusowe leczenie dołącza się dotychczasową dokumentację oraz opinię biegłego, jeśli taka już została wydana. Jeśli wniosek o przymusowe leczenie nie był poprzedzony opinią biegłego, sąd zarządza poddanie się osoby, której postępowanie dotyczy, badaniu przez biegłego. Sąd, jeśli biegły uzna to za konieczne, może poddać tę osobę obserwacji w zakładzie przez okres 2 tygodni, w wyjątkowych wypadkach okres ten może być wydłużony do 6 tygodni.

Sąd przed wydaniem postanowienia wysłuchuje osobę, która ma zostać poddana leczeniu.

Jeśli osoba nie stawia się do sądu, na przepisane badania, można nakazać obowiązkowe doprowadzenie jej przez Policję.

Jak przebiega przymusowe leczenie odwykowe?

W sytuacji, gdy sąd wyda prawomocne postanowienie o zastosowanie leczenia odwykowego, osoba, której leczenie dotyczy ma obowiązek w wyznaczonym dniu stawić się na to leczenie. Sąd może na czas leczenia poddać ją nadzorowi kuratora. Jeśli osoba skierowana na leczenie dobrowolnie nie będzie chciała tego zrobić, wówczas sąd może zastosować środki przymusu - a więc np. zarządzić przymusowe doprowadzenie.

Obowiązek poddania się leczeniu trwa tak długo, jak tego wymaga cel leczenia, jednak nie dłużej niż 2 lata od momentu uprawomocnienia się postanowienia sądu.

Leczenie odwykowe w trakcie jego trwania może zostać na wniosek kuratora po zasięgnięciu opinii zakładu leczniczego, albo na wniosek zakładu, na mocy postanowienia sądu.

Leczenie może zostać skrócone przez sąd, na wniosek osoby poddanej leczeniu, kuratora, prokuratora lub z urzędu po zasięgnięciu opinii zakładu leczniczego. Będzie tak w szczególności w przypadkach, gdy cel leczenia został osiągnięty przed planowanym terminem zakończenia terapii.

Ponowne wszczęcie postępowania o przymusowe leczenie odwykowe nie może nastąpić przed upływem 3 miesięcy od zakończenia dotychczasowego leczenia.

Jakie problemy mogą pojawić się w przypadku przymusowego leczenia?

Uzyskanie postanowienia sądu w przedmiocie przymusowego leczenia odwykowego nie zawsze jest sprawą prostą. Ponadto, nawet, gdy już decyzja sądu zapadnie, to i tak nie na tym kończą się kłopoty.

Poniżej zamieszczamy listę problemów, na które można się natknąć, próbując uzyskać leczenie przymusowe.

Przede wszystkim istotne jest udowodnienie, iż dana osoba jest faktycznie uzależniona. Zdarza się tak, że oprócz osób, co do których nie może być wątpliwości w tym przedmiocie, będą i takie, które będą w stanie zatuszować czy zminimalizować objawy swojego nałogu. Zwłaszcza, że sama procedura sądowa, czy oczekiwanie na termin badania przez biegłego, wymaga czasu.

Ponadto muszą zająć przyczyny, które wskazują na to, że dana osoba, oprócz tego, że jest uzależniona, powoduje szereg negatywnych skutków swoim zachowaniem, a to: doprowadza do rozkładu życia rodzinnego, zakłóca spokój lub porządek publiczny, demoralizuje nieletnich, uchyla się od pracy. Jeśli alkoholik nie jest uciążliwy dla otoczenia, to szanse skierowania go na leczenie są słabsze.

Kolejna kwestia to taka, że krąg podmiotów, które mogą kierować wniosek do sądu o przymusowe leczenie odwykowe jest zawężony do gminnej komisji alkoholowej i prokuratora. Jeśli obie te instytucje nie dopatrzą się powodów, dla których wniosek do sądu powinien zostać sporządzony, to rodzina czy inne osoby, nie są do tego uprawnione.

Ważne więc, aby posiadać dowody, najlepiej na piśmie, wskazujące na konieczność leczenia. Im więcej jest się w stanie przedstawić dowodów, tym lepiej dla sprawy.

Jeśli już sąd orzeknie o konieczności leczenia, to może okazać się, że będzie to leczenie ambulatoryjne. Wiele wówczas będzie zależało od dobrej woli osoby poddanej leczeniu. Może zdarzyć się tak, że osoba ta zgłosi się do poradni kilka razy, jednak nie zakończy terapii. I całą procedurę będzie trzeba zaczynać od nowa.

W przypadku leczenia stacjonarnego, największym problemem jest brak miejsc i związane z tym długie terminy oczekiwania na przyjęcie. Ponadto, gdy osoba zobowiązana do leczenia nie stawia się do zakładu, wówczas Policja ma prawo ją tam doprowadzić siłą. Pod warunkiem, że tą osobę znajdzie.

Samo leczenie także wydaje się problematyczne, zwłaszcza, że terapia wymaga współdziałania i chęci poddania się leczeniu. W przypadku osób kierowanych na przymusowy odwyk, takiej woli współpracy zazwyczaj nie ma.

Jak ubezwłasnowolnić alkoholika?

Jeśli ktoś w rodzinie pije, to zdarza się często, że w sposób niekontrolowany rozporządza swoim ale i wspólnym majątkiem. Zaciąga długi, wyprzedaje z domu sprzęty. Ponadto nie zgadza się na np. podpisanie umowy o rozdzielną majątkową małżeńską, nie wydaje zgody co do istotnych spraw dotyczących dzieci. Ma pełną zdolność do czynności prawnych, pomimo tego, że faktycznie nie ma kontroli nad swoim postępowaniem. Alkoholizm jest jedną z przesłanek, wymienionych bezpośrednio w kodeksie cywilnym, jako przyczyna ubezwłasnowolnienia całkowitego lub częściowego. Jeśli ktoś na skutek alkoholizmu nie może pokierować swoim postępowaniem, to wówczas można zgłosić do sądu okręgowego wniosek o jego ubezwłasnowolnienie. Ubezwłasnowolnienie całkowite oznacza, że dana osoba zupełnie nie może podejmować żadnych decyzji i dokonywać czynności prawnych (poza drobnymi czynnościami życia codziennego- zakup gazety, podstawowych artykułów spożywczych, etc). Dla osoby takiej sąd ustanawia opiekuna, który reprezentuje ubezwłasnowolnionego i podejmuje za niego decyzje, zarządza jego majątkiem (pod kontrolą sądu). Czynności prawne dokonane przez ubezwłasnowolnionego całkowicie są nieważne.

Ubezwłasnowolnienie całkowite będzie uzasadnione wówczas, gdy dana osoba, na skutek uzależnienia od alkoholu ma ograniczoną zdolność do kierowania swoim postępowaniem. Oznacza to, że może ona dokonywać pewnych czynności samodzielnie, co do innych musi mieć zgodę swojego przedstawiciela ustawowego. Postępowanie przed sądem toczy się z udziałem prokuratora, właściwy jest sąd okręgowy wg miejsca zamieszkania osoby, której postępowanie dotyczy.

Co ważne, wniosek może złożyć jedynie małżonek, rodzice, dziadkowie, dzieci, wnuki, prawnuki, rodzeństwo, przedstawiciel ustawowy, oraz prokurator. Oprócz wnioskodawcy, uczestnikami postępowania są z mocy prawa: małżonek osoby, która ma zostać ubezwłasnowolniona, jeśli ma ona przedstawiciela ustawowego to ten przedstawiciel. W postępowaniu bierze udział prokurator.

Podczas postępowania osoba, która ma zostać ubezwłasnowolniona jest badana przez biegłych psychiatrów, którzy mają stwierdzić, czy zachodzą przyczyny uzasadniające jej ubezwłasnowolnienie. Osoba taka może zostać skierowana na obserwację w szpitalu.

Jakie skutki dla rodziny pociąga ubezwłasnowolnienie?

Dla małżonka ma to takie znaczenie, że z mocy prawa ustaje małżeńska wspólnota ustawowa.

Osoba ubezwłasnowolniona musi mieć wyznaczonego opiekuna (w przypadku ubezwłasnowolnienia całkowitego) albo kuratora (w przypadku częściowego). Osobami tymi zazwyczaj jest ktoś z rodziny, kto zapewnia prawidłową opiekę/ kuratelę nad

ubezwłasnowolnionym. Osoba ubezwłasnowolniona nie może samodzielnie dokonywać czynności prawnych a więc zawierać umów (pożyczek, kredytów, sprzedaży ruchomości i nieruchomości). Wszelkie czynności prawne dokonane przez osobę ubezwłasnowolnioną całkowicie są nieważne z mocy prawa. W przypadku osoby ubezwłasnowolnionej częściowo, ich ważność zależy od potwierdzenia przez przedstawiciela ustawowego